

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงพรรณนากับข้อมูลโดยวิธีการเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาถึงแนวคิดและ แบบแผน การดำเนินงาน ส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคในช่องปากของ ทันตบุคลากร จังหวัดตรัง เก็บข้อมูลระหว่างเดือนธันวาคม พ.ศ. 2553 - เมษายน พ.ศ. 2554 โดยมีรายละเอียดวิธีดำเนินการศึกษาดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ทันตแพทย์ และเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุข (ทันตภิบาล) ที่ปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขจังหวัดตรัง รวมทั้งเทศบาลนครตรัง วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดตรัง ในปี พ.ศ. 2553 ดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนทันตบุคลากรที่ปฏิบัติงานในจังหวัดตรัง ในปี พ.ศ. 2553

ปีที่เริ่มปฏิบัติงาน	จำนวนทันตบุคลากรที่ปฏิบัติงานในจังหวัดตรัง	
	ทันตแพทย์	เจ้าพนักงานทันตสาธารณสุข (ทันตภิบาล)
2520 – 2540	15	15
2541 – 2552	32	44
รวม	47	59

กลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีเลือกตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง แบ่งเป็น 2 กลุ่ม จำนวนรวม 30 คน ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ได้แก่ ทันตแพทย์ และเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุข (ทันตภิบาล) ที่เริ่มปฏิบัติงานในจังหวัดตรัง ตั้งแต่ปี พ.ศ.2520 - 2540 และมีประสบการณ์ดำเนินงานทันตสาธารณสุข ภายใต้โครงการเฝ้าระวังและส่งเสริมทันตสุขภาพนักเรียนประถมศึกษา

กลุ่มที่ 2 ได้แก่ ทันตแพทย์ และเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุข (ทันตภิบาล) ที่เริ่มปฏิบัติงานในจังหวัดตรัง ตั้งแต่ปี พ.ศ.2541 - 2552 และมีประสบการณ์ดำเนินงานทันตสาธารณสุข ภายใต้นโยบายหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า

ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้ข้อมูล

ตารางที่ 3.2 แสดงข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูล	เพศ	ประสบการณ์การปฏิบัติงาน	รับรู้และมีประสบการณ์เกี่ยวกับ		
			เฝ้าระวังฯ	ยิ้มสดใสฯ	รพ.สต.
ทันตแพทย์คนที่ 1	หญิง	-เริ่มต้นปฏิบัติงานใน รพช. จากนั้นย้ายมาอยู่ สสจ. และ รพ ศ. รวมเวลา ได้ 20 ปี	/	/	/
ทันตแพทย์คนที่ 2	ชาย	-ปฏิบัติงานใน รพช. มาโดยตลอด รวมเวลาได้ 13 ปี	/	/	/
ทันตแพทย์คนที่ 3	ชาย	-ปฏิบัติงานใน รพช. มาโดยตลอด รวมเวลาได้ 11 ปี	/	/	/
ทันตแพทย์คนที่ 4	ชาย	-ปฏิบัติงานใน รพช. มาโดยตลอด รวมเวลาได้ 15 ปี	/	/	/
ทันตแพทย์คนที่ 5	หญิง	-เริ่มต้นปฏิบัติงานใน รพช. จากนั้นย้ายมาอยู่ สสจ. รวมเวลาได้ 4 ปี		/	
ทันตแพทย์คนที่ 6	หญิง	-ปฏิบัติงานใน รพช. มาโดยตลอด รวมเวลาได้ 3 ปี		/	/
ทันตแพทย์คนที่ 7	หญิง	-ปฏิบัติงานใน รพช. มาโดยตลอด รวมเวลาได้ 10 ปี	/	/	

ตารางที่ 3.2 (ต่อ)

ผู้ให้ข้อมูล	เพศ	ประสบการณ์การปฏิบัติงาน	รับรู้และมีประสบการณ์เกี่ยวกับ		
			เฝ้าระวังฯ	ยึดสติฯ	รพ.สต.
ทันตแพทย์คนที่ 8	หญิง	-ปฏิบัติงานใน รพช. มาโดย ตลอด รวมเวลาได้ 15 ปี	/	/	
ทันตแพทย์คนที่ 9	ชาย	-เริ่มต้นปฏิบัติงานใน วสส.ตรัง จากนั้นย้ายมาอยู่ สสจ. รวมเวลา ได้ 12 ปี	/	/	/
ทันตแพทย์คนที่ 10	หญิง	-เริ่มต้นปฏิบัติงานใน รพช. จากนั้นย้ายมาอยู่ สสจ. รวม เวลาได้ 16 ปี	/	/	/
ทันตแพทย์คนที่ 11	หญิง	-ปฏิบัติงานใน รพช. มาโดย ตลอด รวมเวลาได้ 2 ปี	/	/	/
ทันตแพทย์คนที่ 12	ชาย	-เริ่มต้นทำงานในตำแหน่ง พยาบาลวิชาชีพ ใน รพช. และ สอ. ได้ 6 ปี จากนั้นเริ่มเข้าสู่ เส้นทางทันตฯ ใน รพช. รวม เวลาทั้งสิ้น 19 ปี	/	/	/
ทันตแพทย์คนที่ 13	หญิง	-เริ่มต้นปฏิบัติงานใน รพช. จากนั้นย้ายมาทำงานใน รพศ. ในและต่างจังหวัด รวมเวลาได้ 15 ปี	/	/	

ตารางที่ 3.2 (ต่อ)

ผู้ให้ข้อมูล	เพศ	ประสบการณ์การปฏิบัติงาน	รับรู้และมีประสบการณ์เกี่ยวกับ		
			เฝ้าระวังฯ	ยึดตติสฯ	รพ.สต.
ทันตภิบาลคนที่ 1	หญิง	-เริ่มต้นปฏิบัติงานใน รพท. จากนั้นย้ายมาทำงานใน รพช. ในและต่างจังหวัด รวมเวลาได้ 29 ปี	/	/	/
ทันตภิบาลคนที่ 2	หญิง	-ปฏิบัติงานใน รพช. มาโดย ตลอด รวมเวลาได้ 12 ปี	/	/	/
ทันตภิบาลคนที่ 3	หญิง	-ปฏิบัติงานใน รพช. มาโดย ตลอด และย้ายมา รพ.สต. ในปี 2553 รวมเวลาได้ 22 ปี	/	/	/
ทันตภิบาลคนที่ 4	หญิง	-ปฏิบัติงานใน รพช. ย้ายมา รพ. สต. ในปี 2548 รวมเวลาได้ 25 ปี	/	/	/
ทันตภิบาลคนที่ 5	หญิง	-เริ่มต้นปฏิบัติงานใน PCU ปัจจุบันเป็น รพ.สต. รวมเวลา ได้ 3 ปี	/	/	/
ทันตภิบาลคนที่ 6	หญิง	-เริ่มต้นปฏิบัติงานใน สสจ. และ สอ. ปัจจุบันเป็น รพ.สต. รวม เวลาได้ 10 ปี	/	/	/
ทันตภิบาลคนที่ 7	หญิง	-ปฏิบัติงานใน รพช. มาโดย ตลอด รวมเวลาได้ 16 ปี	/	/	/
ทันตภิบาลคนที่ 8	หญิง	-ปฏิบัติงานใน รพช. มาโดย ตลอด รวมเวลาได้ 18 ปี	/	/	/
ทันตภิบาลคนที่ 9	หญิง	-ปฏิบัติงานใน รพช. มาโดย ตลอด รวมเวลาได้ 16 ปี	/	/	/
ทันตภิบาลคนที่ 10	หญิง	-เริ่มต้นปฏิบัติงานใน รพช. ย้าย ไป วสศ.ตรัง และ สอ. และ สสจ. รวมเวลาได้ 16 ปี	/	/	/

ตารางที่ 3.2 (ต่อ)

ผู้ให้ข้อมูล	เพศ	ประสบการณ์การปฏิบัติงาน	รับรู้และมีประสบการณ์เกี่ยวกับ		
			เฝ้าระวังฯ	ยึดสติฯ	รพ.สต.
ทันตภิบาลคนที่ 11	ชาย	-เริ่มต้นปฏิบัติงานใน PCU จากนั้นย้ายมา รพช. รวม 6 ปี		/	/
ทันตภิบาลคนที่ 12	หญิง	-ปฏิบัติงานใน รพช. มาโดย ตลอด รวมเวลาได้ 14 ปี	/	/	/
ทันตภิบาลคนที่ 13	หญิง	-ปฏิบัติงานใน รพช. มาโดย ตลอด รวมเวลาได้ 11 ปี	/	/	/
ทันตภิบาลคนที่ 14	หญิง	-เริ่มต้นปฏิบัติงานใน รพช. ย้าย ไป วสส.ตรัง และ สอ. ปัจจุบัน เปลี่ยนเป็น รพ.สต. รวมเวลาได้ 16 ปี	/	/	/
ทันตภิบาลคนที่ 15	หญิง	-ปฏิบัติงานใน รพช. มาโดย ตลอด รวมเวลาได้ 27 ปี	/	/	/
ทันตภิบาลคนที่ 16	หญิง	-ปฏิบัติงานใน รพช. ร่วมกับรพ. สต. รวมเวลาได้ 3 ปี		/	/

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลและคำตอบที่เป็นจริง ครอบคลุมเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาให้มากที่สุด ผู้ศึกษาได้เก็บข้อมูลโดยวิธีการเชิงคุณภาพด้วยตนเอง โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. ตัวผู้ศึกษาเอง เนื่องจากผู้ศึกษาเป็นคนจังหวัดตรังโดยกำเนิด อีกทั้งปฏิบัติงานในตำแหน่งเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุข ณ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดตรัง มาเป็นระยะเวลานานกว่า 10 ปี ทั้งจากการร่วมปฏิบัติงานและติดต่อประสานงาน ส่งผลให้ผู้ศึกษามีความคุ้นเคยกับทันตบุคลากรในจังหวัด และเข้าใจสภาพแวดล้อมในจังหวัดตรังเป็นอย่างดี และพื้นที่เองก็ไม่รู้สึกว่าคุณศึกษาคือคนแปลกหน้าหรือเป็นคนนอก จึงส่งผลให้การดำเนินการวิจัยเป็นไปอย่างราบรื่นในบรรยากาศที่เป็นกันเอง และมีการเตรียมความพร้อมด้านความรู้ ทักษะการวิจัยจากการค้นคว้า

เอกสาร ตำราต่าง ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งปรึกษาผู้รู้และอาจารย์ที่ปรึกษาในประเด็นที่ศึกษา เพื่อเตรียมตัวในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

2. แบบบันทึกข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ระดับการศึกษา สถาบันการศึกษา ตำแหน่ง สถานที่ปฏิบัติงาน ระยะเวลาปฏิบัติงาน
3. แนวคำถามแบบไม่เป็นทางการ ใช้ในการเก็บข้อมูลทั่วไปของการดำเนินงานทันตสาธารณสุขของสถานบริการ เพื่อเป็นข้อมูลสู่การสัมภาษณ์เชิงลึก
4. แบบสัมภาษณ์เชิงลึก เกี่ยวกับแนวคิดและแบบแผนการดำเนินงานของทันตบุคลากร ภายใต้แนวคิดการส่งเสริมสุขภาพ ผ่านโครงการเฝ้าระวังทันตสุขภาพ และนโยบายหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า
5. เครื่องบันทึกเสียง
6. กล้องบันทึกภาพ

การตรวจสอบความตรงและความน่าเชื่อถือของข้อมูล

การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล ใช้การตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) ซึ่งตรวจสอบในกระบวนการศึกษาในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การออกแบบการศึกษา การเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล โดยในครั้งนี้ผู้ศึกษาใช้การตรวจสอบข้อมูลสามเส้าด้านข้อมูล เพื่อพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ได้อาจมีความถูกต้อง โดยถ้ามีความขัดแย้งของข้อมูลจะตรวจสอบโดยการถามซ้ำกับผู้ให้ข้อมูลในเวลาต่อมา โดยจะถามเพิ่มเติมเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เข้าใจตรงกัน โดยผู้ศึกษามีการสร้างสัมพันธภาพและความไว้วางใจจากกลุ่มตัวอย่าง โดยการแนะนำตนเอง ซึ่งแจ้งวัตถุประสงค์ของการศึกษา สร้างความไว้วางใจจึงเริ่มดำเนินการเก็บข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษา ทำการรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1. ได้รับการอนุมัติหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล จากสาขาวิชาสาธารณสุขศาสตรบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
2. นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ถึงนายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดตรัง ผู้อำนวยการโรงพยาบาล สาธารณสุขอำเภอ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อขอความร่วมมือในการประสานทันตบุคลากรที่พร้อมและเต็มใจให้ข้อมูล โดยนัดหมายเวลาตามความสะดวกของกลุ่มตัวอย่าง

3. ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยเข้าพบกลุ่มตัวอย่างและชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษาให้กลุ่มตัวอย่าง พร้อมทั้งอธิบายการพิทักษ์สิทธิแก่กลุ่มตัวอย่าง ขั้นตอนในการสัมภาษณ์โดยละเอียดให้เกิดความเข้าใจตรงกัน
4. ผู้ศึกษานำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้อง เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ จะใช้การสรุปข้อมูลแบบสร้างข้อสรุป ซึ่งวิธีการหลักที่ใช้ในการวิเคราะห์มี 3 ชนิด ได้แก่ การวิเคราะห์แบบอุปมัย การจำแนกชนิดข้อมูล และการเปรียบเทียบข้อมูล

การวิเคราะห์แบบอุปมัย (Analytic induction) คือ วิธีการตีความสร้างสรุปข้อมูลจากรูปธรรมหรือปรากฏการณ์ที่เห็นการสร้าง ข้อสรุปในภาพรวม ภายใต้อธิบายสาขารวมมูลฐาน และหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า ในมุมมองของทันตบุคลากร

การจำแนกชนิดข้อมูล (Typological analysis) โดยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาจำแนกหมวดหมู่ตามคุณลักษณะที่ข้อมูลนั้นอยู่ ร่วมกัน และนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการอธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น การจำแนกข้อมูลจะใช้จากลักษณะข้อมูลที่ปรากฏให้เห็น

การวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูล (Constant Comparison) โดยการนำข้อมูลจากหลาย ๆ เหตุการณ์มาเปรียบเทียบ เพื่อช่วยให้สามารถหาข้อสรุปในเชิงนามธรรม

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาจัดทำโครงการค้นคว้าอิสระเสนอต่อคณะกรรมการจริยธรรม และดำเนินการเพื่อให้มีคำยินยอมในเอกสารแสดงความยินยอมของกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้ศึกษาชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษาแก่ผู้ที่ยินยอมให้ข้อมูล เปิดโอกาสให้ซักถาม รวมทั้งชี้แจงสิทธิของผู้ให้ข้อมูล ว่าคำถามใดไม่สะดวกที่จะตอบสามารถปฏิเสธได้ และสิ้นสุดการสัมภาษณ์เมื่อผู้ให้ข้อมูลต้องการ ไม่ละเมิดสิทธิและให้เกียรติ และข้อมูลเป็นความลับ จะนำมาใช้เฉพาะการวิจัยนี้เท่านั้น

สถานที่ดำเนินการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ใช้ จังหวัดตรัง สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดตรัง โรงพยาบาล สถานีอนามัย ศูนย์สุขภาพชุมชน และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในจังหวัดตรัง เป็นพื้นที่ในการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะเวลาในการดำเนินการศึกษา

ตั้งแต่เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2553 - กันยายน พ.ศ. 2554

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved